

Strufientschas sin cedels d'eleger

Experientschas da dumbvuschs cun elecziuns naziunalas

DA CLAUDIA CADRUVI / ANR

■ **I dat para glied che scrivan Barack Obama sin il cedel d'eleger il cussegl naziunal. Tschertins metten l'entir carnet da glistas en la cuverta. Auters manegian bain e scrivan aposta cun maschina ils nums. Gliez è nunvalaivel.** Mo anc nov emnas vai fin che la Svizra elegia ses parlament. Las preparativas marschan sin ils sorisum. Tranter auter èsi d'instruir en las vischnancas las personas che dumbran ora ils 18 d'october las vuschs. Questas personas han da decider, sch'in cedel d'elecziun è valaivel u nunvalaivel.

Vesair vesan questas personas in pau dal tut. Buschias fin salids amicabels inclus sutscrizziun nodan tscherts electurs sin las glistas d'elecziun. La novitad positiva: I sa tracta da singuls cas che na sbittan nagina elecziun. Ma i van a perder vuschs.

Vulan far endretg e perfetg

Bunamain malputgà ston ins avair cun quels electurs che vulan far tut perfetg ed endretg. Els elegian cun tanta bregia u cun ina tala premura ch'il cedel d'elecziun n'è la finala gnanc pli valaivel. *Walter Frizzoni*, vicedirectur da la chanzlia chantunala, enonuscha exempels: Mintgatant emplenescha insatgi ora il cedel aposta cun la maschina da scriver, tschertins taglian la glista or d'in inserat da gasetta, auters laschan vegnir endament da far collaschas e taglian nums da

candidats or da gasettas per tatgar si quels sin la glista.

Tals cedels d'elecziun èn nunvalaivels e las vuschs na vegnan betg dumbradas. Mo elecziuns cun cedels da votar uffizials – saja quai uss prestampads u vids – èn valaivlas. Las midadas sin glistas prestampadas per il cussegl naziunal ston vegnir fatgas a maun. Tgi che votescha cun la glista vida, sto medemamain emplenir ora tut a maun.

Nagina remischn cun buschias

In pau mal stattan ins era cun quest electur che ha aposta scrit salids amicabels inclus sutscrizziun sin la glista. Pervi dal secret d'elecziun n'è sia glista betg stada valaivla. Damain cumpassiu ston ins avair cun electurs che plazzeschan insultas u buschias sco «Tuts politichers èn tamazis» sin las glistas. Talas glistas èn sa chapescha era nunvalaivlas.

Tscherts sbagls èn dentant main tragics. Sch'insatgi enumerescha dapli che tschingt personas sin sia glista per il cussegl naziunal, stritgan ils dumbvuschs simplamain da sutensi ils nums ch'èn da memia. Era nums da jux - sco per exempel Barack Obama – stritgan ils dumbvuschs e dumbran mo ils candidats uffizials per ils cussegl naziunal.

Walter Frizzoni numna plinavant in exempel d'in «sbagl» che n'ha naginas consequenzas: Sch'insatgi scriva sin ina glista prestampada anc ina giada a maun tut ils candidats da questa glista, è l'elecziun valaivla. «Im-

purant è la voluntad da l'electur», di Frizzoni. «Lezza èsi da respectar.» En il cas numnà saja quai clera chaussa che l'electur veglia dar la vusch a tut las personas da questa glista.

Il classicher - nagina sutscrizziun

Il sbagl che capita il pli savens saja ch'ils electurs emblidian da sutscriver la carta da dretg da vuschar, di *Heinz Gallus*, manader dal biro da votaziun a Cuira. Quai saja propri il classicher dals sbagls tant tar elecziuns sco tar votaziuns. Senza la carta sutscritta na valia la glista d'eleger betg.

I saja gia capità ch'ina famiglia haja mess en ina brev tschingt cuvertas da votaziun e tschingt cartas da dretg da vuschar. Damai che ina solia carta n'eria betg sutscritta, saja tut stà nunvalaivel, pertge ils dumbvuschs n'hajan gea betg pudì eruir, tge cuverta che tutgia tar la carta senza sustscrizziun, explitgescha Gallus.

Nagin striegn deleger endretg

Dad eleger a moda correcta na saja en sasez nagin in striegn, di Gallus. Impurtant saja ch'ils electurs controllieschian adina, sch'els hajan sutscrit la carta da vuschar e dovrian ina da las glistas uffizialas – prestampadas u vidas – per l'elecziun dal cussegl naziunal. Sch'insatgi scrivia fallà in num, per exempel Silvia empè da Silva u Brant empè da Brand, na saja quai betg uschè nausch. La voluntad da l'electur stoppia simplamain esser entelgiaivla.